Ч. 61. (10736). Львів, субота 20. березня 1926. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II. пов. Конто почт. щад. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло" Львів. Гол. Редактор приймає від 11—13 год. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 СОТ.

Ні в кут, ні в двері.

(Від власного кореспондента.)

Варшава, 11. березня 1926.

Надзірна Рада „Банку Краєвого Господарства" оголосила конкурс на проєкт санації польських фінансів і цілого польського народнього господарства, при чому автор найкращої поради дістане щось чи не десять тисяч золотих. Коли польські економісти сказали вже все, що вміли сказати, і рішили бодай шляхом прилюдного конкурсу добути від посторонніх смертних розумне слово, то треба дивуватися, чому в цій тактиці не наслідують їх нині польські політики. В усякому разі, не торкаючись питайників далекої мрячної будуччини, конвент сеніорів чи який инший авторитетний ареопаг зацікавлених у долі Річипосполитої мужів — повинен би призначити величеньку нагороду тому, хто зумів би ясно відповісти на запит: як вилізти з тої ситуації, в яку влізли і яку створили партії нинішньої польської урядової коаліції?

Ситуація дійсно незавидна. Творючи вдруге від повстання воскреслої польської держави єдиний фронт від ендеції до пепеесівців, боєвики того фронту були так захоплені ідеєю братерського миру задля спільного поборювання страшного ворога, якому на імення господарське банкротство, що геть забули на одну маленьку дрібничку: виробити спільну — хоч би й найширшу — програму. Весь компроміс пяти компромісово настроєних партій полягав на компромісовому розхопленні міністерських портфелів. Поза тим кожний з міністрів почав глядіти на свій ресорт як на виключну домену своєї партії, а кожна з коаліційних партій залишила собі до кожної окремої актуальної справи вільну руку. І вийшло таке, що ППС. вважає найбільш пекучою справою для добра санації господарських відносин усунення безробіття через оживлення будівельного руху, а союзницький ЗЛН. одною з причин господарської кризи вважає нинішні соціальні права робітництва. Міністер Ст. Грабський послідовно веде дальше свою стару шкільну політику, зводючи на нівець усе непольське шкільництво, а центральний орган урядової партії ППС. присягається у своїй національній толеранції і т. и. і т. и. Річ ясна, що господарська санація виграла на цій чудовій гармонії поглядів членів урядової коаліції в неменшій мірі, що й усі инші справи.

Про це найкраще пише згаданий вже „Роботнік", — орган партії, співвідповідальної за діяльність цілого уряду: „Всі дотеперішні проби пана Здзеховського (читаємо там) і його відношення до найболючіших питань дня, роблять враження якоїсь такої яскравої безрадности („przeraźliwej nieżaradności"), що дійсно конкурсова нагорода належиться тому, хто скаже, чого пан Здзеховський хоче і до чого прямує!" (Ось бачите: ідея конкурсу всюди має гарне приноровлення!)

Коаліційна ідилля найшла свій чудовий вислів на трьох останніх засіданнях соймового пленуму. Перусім ратифікація льокарнської (вірніше: німецько-польської арбітражної) умови перетворилася у видовище гідне богів: соймова коаліція так злякалася була критики експозе міністра Скшинського, що згори, тишком-нишком, без порозуміння з иншими партіями й без сеніору конвентів, рішила в той день взагалі не допустити до дебатів і без дискусії відослати ратифікаційний закон до комісії. Така спроба знасилування свободи думки на найвищих зборах у державі, якими являється сойм, справедливо розгнуздала бурю на правиці і на лівиці, і замісць урятувати престіж представника держави, що збирався до Женеви, урядова коаліція престіж отой до решти погребала.

Державна мудрість коаліції показалася в цілому блеску. Ледве протягнено льокарнський договір через море пустословних фраз і ледве ввійшла на чергу дня найближча справа: охорона комірників — а гармонія коаліційних партій показалася знову то в обструкції „ображеної" віцемаршалком правиці, то в криках і галасі урядової лівиці, якої внесення щодо комірників, заробляючих по 80—120 зол. місячно, не найшло ніякого зрозуміння і співчуття у „правих союзників".

Знову погрози виступу з коаліції, знову алярми, знову посередництво маршалка Ратая і знову — „компроміс" аж до найближчого разу. Від тих вічних погроз і алярмів кожний з міністрів почуває себе — кажучи трохи вульґарним, але маркантним образовим висловом — як сорока на плоті, а цілий кабінет вкупі, як представництво „коаліції", — став на її образ і подобіє якоюсь сварливою комісією, якої члени раз-пораз бігають до своїх партій за інструкціями та яких раз-пораз мирить як не маршалок Ратай, то премієр Скшинський.

Нема ні одної партії в соймі, для якої нинішний коаліційний уряд мав би сякий-такий авторитет. Нема ні одної партії в соймі, яка по щирости признавала би яку небудь — моральну чи фактичну — вартість цього кабінету. Партійно — ідеольоґічний престіж поодиноких коаліційних груп скомпромітований взаїмно спілкою зі своїми одвічними противниками. Практичних досягнень не то по лінії вузько-партійних програм, але й загально державних інтересів (санації фінансів і нар. господарства) ніяких, — як що не рахувати фактичної побіди ендеції, осягненої завдяки незломній волі Ст. Грабського. Чи дивниця, що серед таких умовин 22 „християнсько-народовик" послів з дубовеції докотилося аж до — монархізму? В такій атмосфері для слабої голови лише один крок до безглуздя.

Поїхав Скшинський до Женеви і сойм затих. Затаїв духа в собі: ану, що привезе пан ґраф? Приходили телеграми за телеграмами — і поволі зацікавлення примнишкло. Нині вже ясно, що — без огляду на висліди Льокарна — виходу з нинішньої ситуації польського сойму і уряду не видно. Історія з Льокарном — мовляв — вимагає ревізії мливої і нерішучої заграничної політики Польщі. І відповідь на це з боку збірної правиці, тої, що підпирає нині Скшинського — (З. Л. Н.) і тої, що в опозиції (Х. Н.): орієнтація на схід. Факт, що в цій відповіді польські монархісти Строньського сходяться згідливо з комуністами Варського і Скрипи — є лише пікантним pendant до характеристики соймового балагану. А т. зв. демократична лівиця гукає: не на схід, але на захід, тільки з Льокарном зовнішнім мусить іти Льокарно внутрішнє — — і кокетерійно зиркає в бік національних меншостей, яко тих, що могли би допомогти лівиці прийти до влади, та одночасно з цими кокетерійними поглядами йде підписування векслів Ст. Грабському. Республика чи монархія, схід чи захід, ті чи инші інтриги й комбінації на будуччину в звязку з мерещанням виборчих обрисів, все воно дуже гарно і цікаво. Але що діяти зараз, негайно, з тим нещасним кабінетом і з тою нещасною коаліцією, коли не тільки 444 послів але навіть і кожний соймовий служник, що сонно куняє на поворотах темних коридорів у кол. будинку Інституту благородних дівиць при вул. Вейській, знає, що контунуування того балагану, який є нині, булоб найбільшим дивоглядом з усіх дивоглядів, які вони вже бачили і до яких за останніх сім літ встигли вже привикнути?!

Пленарне засідання сойму, яке мало відбутися дня 16. ц. м., відложено до понеділка дня 22-го ц. м. В неділю вертає з Женеви премієр Скшинський і ще перед засіданням познайомить своїх товаришів свого уряду зі своїми тріюмфальними здобутками. А все ж, до того часу добре булоб оголосити конкурс на відповідь: як найти вихід зі сліпої вулиці, де нікуди обернутись — ні в кут, ні в двері...

І. Недрин.

Непереборені трудноці.

Спільний женевський комунікат.

Представники держав, що підписали льокарнські договори, перед відїздом з Женеви підписали спільний комунікат, який мав злагодити прикре враження невдачі Женевської сесії. Він є такого примирюючого змісту, на-пів жалібного, на-пів оптимістичного:

„Представники Німеччини, Бельгії, Франції, Великобританії та Італії зібрались, щоби розглянути ситуацію витворену трудноцями процедури, які стали на перепоні здійсненню спільних бажань. Вони заявляють, що їм вдалось дійти до порозуміння і перемогти трудноці, які виринули перед ними в один момент. Якщо — чого вони лякаються — ці нові трудноці тріватимуть і далі, тоді представники семи держав підписаних під льокарнським протоколом жалітимуть, що не зможуть у теперішній мент здійснити покладеної собі мети. Однак вони стверджують з повним вдоволенням, що мирове діло здійснене ними в Льокарно і яке встоялось у повній своїй вартости та силі, нічим не захиталось. Вони служать йому так само нині, як служили вчора і є твердо рішені зробити спільно все, щоби його вдержати. Вони мають пересвідчення, що підчас найблизших зборів Ліґи Націй теперішні трудноці будуть переможені і що згода осягнена в справі вступу Німеччини до Ліґи Націй буде здійснена. Лютер, Штреземан, Вандервельде, Бріян, Чемберлен, Шіальоя, Скшинський, Бенеш".

Відновлений процес.

Вбивство італійського посла Матеоті.

Европейська публична опінія встигла вже забути про смерть італійського соціялістичного посла Матеоті, якого погайки і силоміць вивезли з його хати та вбили. Ліберальна, опозиційна преса вдарила тоді у дзвін, вказуючи на уряд як співвинуватця у злочині. Матеоті своїми енергійними виступами в парляменті гостро критикував фашистівську диктатуру. Щойно тепер, більш як після року, почався процес проти підозрілих убивників Матеоті. Розправа ведеться у великім римськім театрі Кієті. Вулиці перед вязницею та театром обставлені компанією війська. Головний обвинувачений Думіні складає зізнання без найменшого жалю. Він оповідає про свою подорож до Франції в 1923 р., з метою ствердити, що між італійськими еміґрантами у Парижі, які приготовляли державний переворот в Італії і соціялістами на чолі яких стояв Матеоті, було порозуміння. Кореспондент фашистівського „Пополо д' Італія" Бонсервіці, вбитий згодом, був жертвою змови, в якій брав участь Матеоті. Тому Думіні з товаришами пірвали силоміць Матеоті, щоби дізнатись про його дальші пляни. Підчас їзди автомобілем, Матеоті вмер наслідком атаки кашлю з кровю. З остраху перед судом, його закопали, а одежу спалили. Думіні бере на себе відповідальність за ініціятиву в пірванні Матеотія. Він критикує іронічно ствердження знавців, що тіло Матеотія мало удари штилетів, про сліди на власнім тілі, які імовірно завдав йому Матеоті обороняючись, каже, що це було акушення блощиць. Думінія боронить генеральний секретар фашистівської партії Фаріначі.

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист в добі лихоліття!!

Red. czas. „Dilo" Pr. 122/26. W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny jak Trybunał prasowy we Lwowie, orzekł na wniosek Prokuratury Państwowej, że treść czasopisma „Dilo" Nr. 56 (10728) z dnia 14. marca 1926 roku pod tytułem: „Za naszą duszą" w całości zawiera znamiona zbrodni z § 65a) u. k. i występku z § 300 i 305 ustawy karnej, uznał dokonaną 14. marca 1926 konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 pk. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 17. XII. 1862 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 t. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. Lwów dnia 15. marca 1926.

Hawel.

троєння. Поки що дійсної причини смерти не розслідили.

— З темної хроніки. Люди, що не сіють і не орють, а збирають овочі своєї праці, щораз більше у Львові, бо сіяти та орати на львівській камінню важко. Тому брати Пельмутери підробляли етикети віденської фабрики ультрамарини — за що суд засудив їх на чотири тижні арешту. — Павло Дзябик, що вже не вперше часто змінює, збирав заняття складки на костелі та монастирі і приобріваючи сумою ділився з власною кишенею — за що відсидить собі два місяці у вязниці. — Акушерка Клеля Пухтрова помагала деяким жінкам скривати наслідки своєї легкодушности і сама за цю легкодушність відсидить два місяці.

— Кар'єра авантюриста. У Фіюме арештували міжнародного авантюриста Армина Шваба, який заслуговує на кільканадцять рядків згадки за свої нечтомні дусилля. Два роки раніше він „подлював" у Берліні як визначний промисловець з Каліфорнії. За короткий час йому вдалось зробити кілька ошуканств на міліони марок і втекти. Свою кар'єру почав Шваб як годинникар. Одержавши спадщину від якогось дядька, він як 17-літній жвавий молодець почав вести годинникарський склад і так добре накручував годинники людей, що за два роки заробив 2 міліони рублів. Взятий за спритливу московську атмосферу він подарував царю та царевій золоті годинники. Опісля перенісся зі своїми годинниками до Парижа, вів широке життя, держав коней, познакомився навіть з премієром Кайо і скінчив банкротом на 15 міліонів франків. Утік на чужину, де його арештували, відставили назад до Франції і там оправдали. Згодом став славний як винахідник підводної лодки, яку пропонував морському міністерству в Англії. При досвідах з пісю лодкою—вона втопилась разом з трьома людьми. И го слідуючою комбінацією було заснування величезного акційного товариства, щоби розробляти буцімто новоодкриті терени золота. Він зробив ту необережність, що запросив двох учених як знавців і вони ствердили, що він ошуканець. Тоді знову втік до Америки, де почав фальшувати чеки і за те попав у славну вязницю Сінг-Сінг. Н який спосіб він утік з такої твердині, — важко збагнути. Підчас війни вернув знов у Париж, де заробив страшенне майно на воєнним постачанню. Цей ошуканець такої величезної життевої енергії має нині 68 літ і лежить у санаторії під охороною поліції, зовсім виснажений.

— Зі спорту. В суботу дня 20-го березня 1926 р. в год. 6·30 вечером відбудуться в салі „Народнього Дому" товариські змагання в боксі між членами Боксерської Секції спорт. тов-а „Україна" а І. Львівського Гимнастично-Боксерського Клюбу (Д. В.). Це перші публичні виступи де яких українські боксери будуть змагатися з чужими. Виявлять вони якість сил і матеріялу наших боксерів, бо польські боксери сильно приготовані відомим польським тренером п. Дубичком. Бокс (змагання на кулаки) відомий у нас здавна і вже за козацьких часів був дуже поширений. Боксерські змагання попередять стрічі в грецько-римських дужаннях між членами важко-атлетичної секції „С-В".

— Друкарські помилки. В передовій статті „Ante portas" вкралися отсі прикрі друкарські помилки: В першій шпальті шестий рядок з долини, замісць „бальзам" має бути „б а л ь з а м", у другій шпальті, рядок двайцятий, замісць „злобно" має бути „г л а д к о".

Т-ВО „ПЛАИ" улаштовує в найблизшому часі серію відчитів з области туристики і краєзнавства. До тепер приобіцяли свою співучасть пп. проф. Раковський, Крипякевич, Полянський і Голубець.

Всячина.

Цікавий інститут. Поруч різних інститутів краси, які повстали в Парижі, появився ще один інститут, який є першим у світі. Він учить людей сміятись. Французи привязують величезну вагу до приємного вигляду обличча в товаристві. Людина похмурена є в їх очах нечемною. Ясне, що найбільше дбають про зовнішній приємний вид жінки, які завдячують йому часто всю життєву кар'єру. Згаданий інститут доказує у своїх проспектах, що жінки сміючись часто кривлять лице або шкірять зуби, а це робить їх поганими. Інститут учить сміятись зразково, ідеально. Лекції ведуться при зеркалах і грамофонах. Вчителі сміху, чи радше усміху знають своє діло як мистці. Ученики та учениці можуть поглянути на себе в зеркало і приглянути своє обличча до своїх „майстрів". А проте, здається, що найкраще сміються вчителі цього інституту, коли їх ученики та учениці їх не чують, з них самих.

Наука в ванні. Великі таланти мають часом дивні методи праці. Про одну з таких метод оповідає жінка славного тенора Карузо, який учився своїх оперових партій досить швидко і дуже потайки. Натершись славно він ішов до купелі і туди, себто до ванни, казав приносити свою службову партитуру, яку відчитував купаючись. Одночасно в сусідній кімнаті його акомпаніятор грав на фортепяні. У ванні відспівав Карузо півгодини. Вийшов пив сніданок (чорну каву та одну булку) і йшов до ліжка, де прочитував листи та побіжно часописи. Пізніше починалась справжня праця. Коли мав мав виступити на сцені, переходив вокальну нотну партитуру, так, немов би на сцені. Він знайомився також точно з текстом та мельодією своїх партнерів.

На свіжу могилу

бл. п. д-р Софії Окуневської - Морачевської.

Непомітно відійшла від нас виїмкова жінка, виїмкова мати, виїмкова Українка. Відійшла так тихо, як тихим було її життя, хоч таке многоцінне, повне поважної науки, невсипущої праці, ведучої жертви й гарячої любови. Рідкі прикмети її багатої душі, її шляхотного серця, її бистрого ума та кришталево чистого характеру й незломної волі злучилися в прекрасну, згармонізовану цілість і творили справді виїмковий тип.

Виїмковою появою була в нас д-р Софія Окуневська-Морачевська, та — на жаль — українська суспільність замало її знала й тому замало дорожила нею. Навіть українське жіноцтво замало інтересувалося Нею, хоч вона відчувала це болюче. Нехай-же вільно буде мені згадати її в днях відходу в далеку засвіти щирим словом.

Виїмкова це була жінка. Вона перша вирвалася з напівсної темряви у вільний світ духа. Забажала освіти й бажання свої увінчала ще як молоденька дівчина іспитом зрілости, зложеним з відзначенням в 1885 р. в українській гімназії у Львові. Ведена жагою знання, вона перша з Українок застукала сміло з боями святині науки — неприступні й замкнені ще тоді для жінки — і стала слухачкою медицини в Цюріху в Швайцарії. А коли Наталія з Озаркевичів Кобринська започатковує в нас нову епоху в розвою жіноцтва гарячими промовами по вічах і зборах і публицистичними працями, коли Уляна Кравченко, Ольга Кобилянська й ін. ведуть цю боротьбу шляхом літератури — то Окуневська-Морачевська започатковує епоху самим ділом. Це перший доктор своєї українського жіноцтва, а навіть перша жінка-доктор в б. Австрії. Під цим оглядом випередила вона жінки-Польки й жінки інших народів Австрії.

Поруч того була виїмкова мати. Сповняючи свою фахову працю, була при тому найліпшою, найсердечнішою, дітям своїм вповні відданою мамою. Вихованню дітей присвячувала весь вільний час і вела його сама без помочі батька з правдивим знанням і великою любовю.

Не менше виїмкова це була Українка. Любила цілим серцем свій живий нарід, свою живу, святу землю, своїх сільських людей. Відчувала глибоко красу, багатство й вартість селянської душі. Особливою любовю обнимала Покуття, на якім виховувалася. Дорожила покутським діялектом, цінила твори Стефаника, дорожила й багацтвом і чистотою української літературної мови. Ця любов її до свого народу була така велика, що її діти, як донька так і син — хоча батько був Поляком — перейнялися ідеями мами, полюбили українську мову, українську традицію і вибрали цей нарід за свій. Донька її, бл. п. Ева, стала першою Українкою, що здобула собі вступ до політехніки. На жаль, передчасно „лютий косар" скосив і її (померла 1916 р. в Цюріху). Син — д-р Юрій Окуневський-Морачевський стануз на становищі ясних ідей своєї мами і є живим памятником її змагань.

Вічна память такій Мамі, такій Українці!

Северина Кабаровська.

Оповістки.

Український Наддніпрянський Театр під дирекцією Н. Бойко.

Самбір. Саля „Сокола".

20.III. „Ой не ходи Грицю" (прощальна вистава).

1337 15—2

Репертуар Українського Наддніпрянського Театру під дир. О. Нітчевичевої.

Ярослав. Саля „Гнізди".

20.III. „Вій".

21.III. „Маруся Богуславка".

В „Міщанському Брацтві", Руська 3, відбудеться в неділю, дня 21. березня о 12 годині в полудне відчит д-ра Марітчака Ол. на тему: „Можливості розвитку українського міщанства". Просяться члени о численну участь. — Виділ. 1420 1—1

Т-во „Жіночий Кружок" в Коломиї подає до відома, що другий, 3-місячний курс крою і шиття зачнеться з днем 1.IV. 1926 р. Зголошення і інформації в домі Заховання при вул. Валовій щоденно від 9—12 год. 1430 1—1

Замість вінця на могилу бл. п. Антонини Перфецької зложили на „Рідну Школу" Вп. Климентія і Леонія Лукашевські у Львові 30 зол. Вп. Жертводавцям складає щиру подяку Головна Управа УПТ-ва. 1433 1—1

Поправка. Святочні сходини з нагоди 25-літніх роковин громадянської праці д-ра Володимира Яновича, відбудуться в Станиславові, в салі „Української Бесіди" в неділю, дня 21. березня 1926 о год. 12 в полудне. Пояснити прибиває філія „Просвіти" в Станиславові вул. Гнатущького, „Народний Дім". — *Виділ філії б/Просвіти".*

В увагу. Українська Академічна Громада Технологів-Хеміків у Познані взиває п. Назаревича Олександра, бувшого студента хемії в Празі, щоб полагодив свої залеглости в Громаді й вола громадою. В противнім разі Рада Громади буде змушена вжити всіх засобів, щоб ті залеглости п. Назаревич в короткому часі вирівняв.—За У. А. Г. Т.Х. *Дуткевич Іполит в. р.* голова. *Библюк Михайло в. р.* секретар.

Дрібні оголошення.

ТОРГОВЕЛЬНІ помічники (ці) і практиканти (ки) можуть користати з курсу мандоляністів, веденої фаховим учителем в товаристві „Союз українських купців", вул. Мохнацького ч. 6. партер. Рівночасно приймається охочих до спортового клюбу копаного мяча. Зголошуватися у вівторок і четвер між 7—10 год. вечером. — Виділ „СУК". 1422 2—2

Оголошення.

За оголошення Редакція не відповідає.

Надзвичайний Заг. Зїзд УПТ-ва відбудеться дня 5-го квітня 1926 р. в салі Музичного Т-ва ім. Лисенка при вул. Шашкевича ч. 5. у Львові з дневним порядком:

1) Відкриття Зїзду.
2) Зміна статута.
3) Реферат: Фінансовий стан УПТ-ва і розбудова приватного шкільництва.
4) Звіт Ревізійної Комісії.
5) Вибір Голови.
6) Вибір контрольного Комітету (§ 4 стат.).
7) Евентуалія.

Початок нарад о год. 9·30 перед полуднем. На підставі § 50 стат. право рішаючого голосу мають уповажнені відпоручники Кружків УПТ-ва.

Головна Управа Українського Педагогічного Товариства:

Бр. Янів в. р. голова. 1433а) 1—1 *А. Галущко* в. р. секретар.

Оголошення

Звичайні Загальні Збори Повітового господарсько-кредитового Товариства „Народний Дім", кооператива зар. з обмеж. порукою в Підгайцях відбудуться в четвер, дня 1. квітня 1926 о годині 1. попол. в салі Т-ва „Родина" в Підгайцях (дім п. Костіва) зі слідуючим денним порядком:

1) Відкриття Загальних Зборів.
2) Затвердження річного звіту, річних рахунків і білянсу за рік 1925.
3) Вибір Надзірної Ради.
4) Вибір Управи.
5) Зміна статута Кооперативи.
6) Внески членів.

На случай неприсутности приписаного статутом числа членів, Збори відбудуться о пів години пізніше з тим самим денним порядком і будуть важно рішати без огляду на число членів.

За Надзірну Раду і Управу:

о. І. Топан. *д-р Е. Левицький.*

Ширіть наш часопис!

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло" З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

ними доставцями є переважно некваліфіковані люде, але зате випосажені в значні політичні впливи. Бувають між ними й аферисти. Дуже часто стоять за ними політичні партії, що чигають таким чином на скріплення партійних кас. Є в Польщі багато підприємств, що повстали за державні гроші для забезпечування армії. І дивне диво, що ті підприємства дають великі гроші на деякі партійні органи преси. Як це оправдати, і як оправдати факт, що буцім то в імя піддтримування краєвого промислу відкинено оферту австрійського „Цемобілю" на доставу дешевих сідел і рівночасно принято оферту краєвих промисловців на доставу тих самих сідел у розібраному стані і на 40 відсотків дорожче. Як може супроти фактів такої господарки домагатись міністер підвищки буджету?

Посли **Коцялковський** і **Полякевич** робили міністерству поважні докори за те, що воно не бореться з надужиттями, яких допускаються члени офіцерського корпусу.

На всі закиди відповідав начальник військової адміністрації ґен. Конажевський. Він заявив, що міністерство мусить уважати кожного офіцера так довго останочим в повному порядку, як довго не має доказів його провини. Навіть завішення офіцера з деяких оглядів в урядуванню не пересуджує ще справи його провини.

Сенат.

Закон про чужинців.

На останньому засіданні сенату обговорювали законопроєкт про чужинців. Реферував сен. Рінгель. В імени комісії запропонував він цілий ряд мериторичних змін. Між ними були такі: тільки польська дипльоматична і консулярна влада компетентна уділювати дозволи на вїзд до Польщі, дуже докладно означено також випадки, в яких це право прислугує виключно міністрові закордонних справ; примус реєстрації чужинців знесено і заступлено його доповненням обовязку мельдування деякими приписами; влада першої інстанції (очевидно адміністративна) позбавлена права видалювання чужинців, це право признане натомісць адміністративній владі другої інстанції зі застереженим правом відклику до міністерства; скреслено також припис про примусове видалювання чужинців у випадку самовільного продовження ними права побуту в державі; накінець обмежено право уряду до видавання вимкових зарядженнь у справі чужинців, між иншим скреслено постанову про те, що вимкові розпорядження можуть появлятися з господарських мотивів, а натомісць задержано мотиви політичні та санітарні, що будуть і надалі управнювати міністерство до таких зарядженнь. З 13 арт. принятого соймом скреслено цю частину, в якій була мова про чужинців бездержавних, тобто без ясно означеної державної приналежности. Тут соймові законодавці, маючи мабуть на увазі і вибори, загрожували цею точкою дуже чисельну інтелігенцію на Волині, Білорусі і т. д., що хоч належить до сталих мешканців і уроженців того краю, то всеж не має польського горожанства дотепер і не може його добитися тільки тому, що не вписана до станових книг (це ті інтелігенти, що не належать ні до селянського ні до міщанського ні до дворянського стану).

Всі пропоновані комісією поправки принято. За ними голосувала тим разом лівиця до ППС, включно. Навіть Пяст якимсь чудом піддержав поправки, а сенатор Бузек виголосив в обороні всіх мериторичних поправок обширну філіпіку в незвичайно ліберальному дусі. Від Українців промовляв сен. Маркович. Накінець принято ще поправку більш формальної натури, а то, що закон входить у життя в 6 місяців по його оголошенні а не в 3 місяці, як це було принято в соймі.

Пяст заворушився.

Нарада Головної Ради.

Передучора відбулася в будинку польського сойму в Варшаві нарада Головної Ради Пяста. Проводив Вітос. Він же виголосив обширний реферат про теперішнє політичне положення. Він бив на потребу створення одного „людового" фронту і закликав до боротьби зі скріпленою протидержавною діяльністю многих соймових угрупувань. Накінець дуже одушевлявся теперішньою коаліцією та парляментарним розложенням сил. Реферат про господарське положення виголосив міністер Осецький. Віцемаршалок Домбський говорив про закордонну політику Польщі, а міністр Керник здавав звіт з діяльности членів Пяста, що входять до складу коаліційного уряду. По дискусії принято резолюції. В них Пяст підтримує вповні теперішню заграничну політику уряду, визнає за доцільне прямувати всіма силами до зєднання всіх „людових" мас під спільним прапором з поминенням політичних банкротів, що „жирували і жирують ще й тепер на масах". Далі висловлюється Гол. Рада дуже енергійно проти діяльности деяких чинників, що прямують до зміни державного устрою, домагається скорого переведення в життя земельної реформи, закріплення звязків з польською еміграцією в Америці (Зєдинені Держави), витає приступлення Пяста до соймової коаліції.

Та найважнішою постановою Гол. Ради Пяста є **домагання зміни виборчої ординації**. На неї чатують Пястівці вже давно і мають надію на її переведення. З инших постанов слід піднести ще домагання обмежити буджетові видатки до мінімуму і зберігати видатки на адміністрацію в межах буджетової провізорії на перший квартал 1926 року.

Політичні новини.

Заява Бріяна. — Довіря для уряду Бріяна.

18. III. представив Бріян палаті депутованих урядову заяву. Заява нового уряду каже, що уряд продовжатиме внутр. політику попереднього уряду зміряючи до запевнення спокою й порядку в краю. Уряд уважає своїм обовязком запевнити буджетову рівновагу. Приймає засоби вже ухвалені, щоби негайно почати уздоровлення фінансів і продовжати переговори в справі управильнення довгів, котра то справа представляється тепер успішно. В загр. політиці уряд старатиметься усунути всі дразливости й те що нарушує духа солідарности й довіря. Жаліє, що відложено справу прийняття Німеччини до С. Н., але підкреслює, що льокарнський твір не перестав істнувати. Заява кінчиться візванням усіх републиканців до примирення.

Після заяви Бріян згодився, щоби почати дискусію. В дискусії Ибарнегарей (дем. реп. унія) гостро атакував присутність в уряді мін. внутр. справ Мальві, закидав йому, що на війні з його вини згинуло багато людей. Вельми схвильований відповів йому Мальві. По хвилі втратив притомність, так що мусіли його винести зі салі. Засідання замкнули. Дома ствердили лікарі у хорого тяжке нервове потрясення. Заяву уряду приняла палата деп. 361 голосами проти 164, і так висловила довіря, поставлене урядом Бріяна.

З останнього засідання Ради Союза Народів.

На останнім засіданні, 18. III. Рада С. Н. ухвалила скликати на 10. травня до Женеви комісію, що приготовила би на вересневу сесію проєкт реорґанізації Ради. В комісії крім 10 членів, які в ній засідають, візьмуть також участь представники: Арґентини, Китаю, Німеччини, Швайцарії й Польщі.

Крім того ухвалили на 18. V. скликати міжнар. конференцію розброєння й міжнар. економічну комісію на 26. V. Крім давних членів візьмуть в ній участь: Німеччина, Зєд. Держави, Японія й СРСР. У нарадах комісії розброєння візьмуть участь: Німеччина, Зєд. Держави, СРСР., Югославія, Румунія, Болгарія, Финляндія, Голяндія, Арґентина, Чіле й Польща. Після тих ухвал замкнули 39. сесію Ради С. Н.

Рада С. Н. прийняла внесення управл. комісії басейну Саари, що корпус жандармерії в басейні має виносити 1000 люда, а фр. військо постепенно мається забирати. Литовці зажадали, щоби справу литовсько-польського конфлікту негайно поставити на теперішню сесію Ради. Предс. Ради Іші згодився і вніс справу на вчорашнє засідання Ради та запросив делеґатів Литви і Польщі. Одначе розглянення справи конфлікту ухвалили таки відложити.

Новий уряд Чехословаччини.

Премієр Швегля вручив 18. III. президентові Масарикові димісію уряду. Бувш. міністер урядничого кабінету Черни одержав місію створити урядничий кабінет. Склад уряду Черного такий: Іван Черни през. ради мін. і мін. внутр. справ, д-р Бенеш загр. справи, д-р Енґліш фінанси, проф. д-р Крчмарж просвіта, д-р Гаєслан справедливість, д-р Перовтка промисл і торговля, д-р Ріха залізниці, інж. Ровбік сусп. роботи, д-р Славік хліборобство й уніфікація, ґен. Сирови краєва оборона, д-р Шілєсль сусп. опіка и здоровля, д-р Факта почта і телеграф, д-р Каллі мін. для Словаччини.

Поворот нім. делеґації.

18. III. німецькі делеґати вернулися з Женеви. Лютер і Штреземан зложили Гінденбурґові негайно звіт з жен. переговорів. На 19. III. канцлер скликав засідання Ради мін. здасть на ньому звіт із женев. подій.

Біржа.

Америк. дол. 8·05 — 8·07 канад. дол. 7·85 — 7·90. чеські кор. 0·23·12 — 0·23·33, леї 0·3·12 — 0·3·25, франки фр. 0·28·00 — 0·28·50, фр. швайц. 1·48 — 1·52, анґл. фунти 36·80 — 37·20.

Золото. 20 кор. 31·30 — 31·80, 20 франк. 28·8. — 29·00; 20 марк. 36·00 — 36·50; 10 руб. 38·20 — 39·50.

Срібло. Австр. кор. 0·64·00 — 0·64·12, 5 ав. кор. 3·42 — 3·48, фльорени 1·72 — 1·74, рубль 2·70 — 2·75, рубель дрібним сріблом 1·35 — 1·38

Новинки.

— **Другий і останній концерт Любки Колесса** відбудеться нині в пятницю о год. 8. вечером в салі „Народнього Дому".

— **Панахида по Шевченкові у Варшаві.** В неділю 14. ц. м. відправлено в митрополичій церкві Марії Магдалини у Варшаві на Празі торжественну панахиду по Т. Шевченкові. До панахиди станув о. архимандрит Полікарп (Сікорський) в окруженні 6 священиків і 2 диконів. Уся відправа була в українській мові. Прекрасно співав митрополичий хор під управою п. Пекарського також українською мовою. Перед панахидою архимандрит Полікарп виголосив глибоко обдуману промову про „поета-борця за незалежну Україну". Церква була переповнена українськими діячами і молодю.

— **Нові професори православного факультету у Варшаві.** Цими днями приїхали у Варшаву нові професори богословського православного факультету: п. Іван Огієнко і протоєрей о. Володимир Давидович. Оба вони затверджені міністерством освіти і підписали вже договір з університетом. Проф. Огієнко читатиме церковно-славянську мову й палеографію, о. Давидович — церковну історію і патрольоґію. Перша лекція проф. Огієнка відбулася 17 ц. м. в головній салі університету. Після Великодня має приїхати з Берліна у Варшаву проф. Арсенєв, що читатиме на богословськім факультеті про основне і догматичне богословіє. І Давидович і Арсенєв — як довідуємося — рязі „русскі", до того Давидович, що попав у професори не знати яким чудом, ставиться крайнє вороже до українства.

— **Український публіцист при варшавському соймі.** П. Іван Рудницький (І. Кедрин), б. член нашої редакції, а теперішній варшавський кореспондент „Діла" і „Нового Часу", прийнятий до Клюбу Парляментарних Справоздавців у Варшаві. Він є першим і единим досіль представником української преси в названій корпорації делеґатів усіх щоденних газет, які виходять в межах Польщі.

— **Дописцям „Слова Польского" у відповідь.** Один з найвизначніших орґанізаторів польського приватного шкільництва, тепер голова „Товариства учителів середніх і вищих шкіл у Варшаві", пише таке: „Хоча московські власти постійно компромітували й руйнували приватну польську школу, то це небагато помагало, бо учитель Поляк був паном на своїй лекції, учив, як уважав за найліпше не лише того, чого програма жадала, але давав своїм ученикам і те, що йому заборча влада закагувала, але наказувала совість Поляка. А в жіночих школах ціла наука відбувалася в польській мові, хоч діти мусіли бути підготовані до відповіди в мові урядовій. Крім лекцій офіційних, були години позапланових предметів, прим. історії і географії Польщі. Були врештою цілі класи укриті. Ці спільні тайни польських дітей і учителів Поляків вязали з собою оба покоління, живучі в неволі. Почуття обовязку у польської дитини й учителя Поляка росло з гнетом заборців. Поставала з одної сторони непримирима становище супроти заборчого уряду, чуйність і відпорність на його затії, а з другої змагання до обєднання і взаїмної допомоги серед товаришів". (Sosnowski: „Irzydośnice", Przegląd Pedagogiczny, Nr. 1, стор. 4—5).

— **Маскові вечерниці в Тернополі.** Пишуть нам: Після довгих, важких, повних та непотрібних засідань, ухвал, протестів, приречень і т. п. побачив примрачене світло салі „Міщанського Братства" в Тернополі дня 6. ц. м. твір цих змагань — „маскові вечерниці", влаштовані заходом руханкового тов. „Сокіл". Ах ці приготування! Не так вони, як проклята ліста запрошень! Над нею наломили собі голови члени всяких головних та безголових виділів, а то й звичайні смертельники обох полів, а ліста стояла непорушно, як... собор у Варшаві. Та на все є рада! Один з других рішив, що ми, живучи в часах девалюації, кольонізації, дефравдації та кооперації — повинні станути на цьому останньому становищі: хто заплатить — надівай маску! І надійшов довго очікуваний вечір — та пройшов безповоротно, але не безслідно. А жалко! Не за масками, не за самими вечерницями, а за цим, за чим... ну це просто — та куди якомусь Льокарнові. Там представники держав, а тут — у столиці галицького Поділля, зійшлися упевнені представники націй: національна меншість, „Zamorskiego większość" та інтернаціональна більшість — з Руської вулиці... А суспільні класи? І ці були заступлені! Великі адвокати, середні професори та малі поміщики. Вони, правда, репрезентували не так свої стани, як більше сцену, на якій поміщувалась коршма, та це вже не їх вина, а хіба тих пань, що там пересиджували, а вони лиш з чемности додержували їм товариства. Були представники й инших станів. Попаді і попадянки, сільські вчителі, студенти, та ці мали важку місію — мусіли багато й голосно говорити по українськи, щоби піддержати український характер вечерниць. Був один маленький дісонанс: трохи немило вражала відсутність представників військовости. Одначе ця недостача — по дискретним запевненням знайомих пань — буде при найближчій нагоді усунена. Тимбільше, що тернопільський старшинський корпус дав наглядний доказ своєї симпатії до нас — от хочби зі славним фортепяном „Української Бесіди", з яким ніяк не може розстатися. Одно, що мило вражало, — це пісні. Лилися звуки польської пісні й витискали сльози на очах. Можна було й иншої затягнути, та звичайно зачинають якихось стрілецьких — а це нагадує штики, кулі, гармати, а в найкращому разі червону калину... Один мій знайомий, що був тверезий та приглядався з галерії вечерницям, говорив мені, що розмальований на стіні Шевченко надів був також маску, але таку, що заслонювала зір, затулювала слух... Добре, що те все щасливо минулося. — **Маска.**

— **Ще „друкарські хитрощі".** До новинки, з 60 ч. „Діла", п. н. „Виясненя" інформують нас з українських друкарських кругів, що шильник „Пром.-торгов. Спілки „Відбудова", міг бути протягом 24-х годин видрукований в двох українських друкарнях, а саме в друкарні Наук. Тов-а ім. Шевченка або в друкарні Вид. Спілки „Діло". Обі згадані друкарні не є зовсім завалені роботами, а противно, багато українських друкарів находиться тепер без праці. Українські фірми в першій мірі повинні — як кажуть зовсім слушно українські друкарі — давати свої роботи до українських інституцій, а не до приватних підприємств, обчислених на зиск. А таких фірм, як „Відбудова" або „Реґулятор" є у нас ще доволі.

— **Благодать ресторанів.** Бориславський інженір Стоковський приїхав до Львова на театральну виставу і раніше пішов з жінкою зісти вечеру в одним з першорядних ресторанів на Бернардинській площі. Після вечері обоє захорували, а над ранком Стоковський помер від за-

На світовій торговиці.

Десятиденні женевські наради в справі принятя Німеччини до Ліги Націй в нагло поставленій на порядок дня справі поширення постійних місць в Раді Ліги скінчилися нічим. В середу роз'їхались представники зібраних у Женеві держав з гірким посмаком, осолодженим млавою деклярацією льокарнських миротворців, в якій висловлюється жаль з приводу безплідности женевських торгів зі стереотипною вірою в невмирущість ідеї мира. В Женеві виявилося, що „дух Льокарна" з найбільшими труднощами сходить на його офіційно фірмових священослужителів.

Зайвим булоб умістовлювати всі перипетії женевських торгів, бо вони без більшого значіння. Доцільнішим буде звернути увагу на суть тих торгів. Під тим оглядом справа представляється ось так:

Вислідом ренського пакту, заверщеним в Льокарні, було предложення Німеччині вступити до Ліги Націй, щоби піддержати ідею мира, умістовлену цею міжнародньою установою, та в ній шукати спільного знаменника для повоєнної політики европейських держав. Крім того льокарнські контрагенти Німеччини обіцяли цій останній постійне місце в Раді Ліги. Поруч чотирьох постійних місць і пятьох виборних Німеччина мала заняти пяте з постійних, а одинадцяте зі загальних місць в Раді. Так ту постанову розуміли в Німеччині і так — здається — розуміли її в цілому світі. Але увертурні інциденти з „меншостевою", себто нерозвязаною національною квестією, з можливим виднигненням в короткому часі справи деяких границь, „усвячених" версайським трактатом та страх Франції перед занадто великим впливом Німеччини і зміцненням германської (англьо-німецької) супремації в Европі довели до поплутання справи перед Женевою та в самій Женеві і до пригнічення „Духа Льокарна". Споріднені расово й „духово" з Францією держави: Еспанія, Бразилія і Польща виставили домагання постійних місць в Раді. За ними стала у всій своїй силі демократична Франція.

Проти висунула Англія, маючи на меті здійснення Льокарна, себто осягнення стабілізації в західній Европі і створення антибільшовицького валу у східній, veto Швеції в надії компромісу. Англія не брала на увагу претенсій латинських посестр Франції: Еспанії й Бразилії, думаючи якимсь охлапом задоволити союзом звязану з Францією Польщу, потрібну Вел. Британії на всякий випадок яко барєра і випадова брама проти рад. унії. І тут завязалася дуже складна і незвичайно темпераментна гра між Англією і Францією з одного боку та Німеччиною і Польщею з другого. Так представляється справа в широкому перекрою, бо по суті Польща в Женеві не грала ніякої активно важної ролі. Польський міністр закорд. справ гр. Скшинський поводився в Женеві незвичайно лагідно, скромно, покірно — згідно з пословицею: „покірне теля дві корови ссе", не був допущений ані на одну нараду, навіть приватну і тільки перед рухливосуєтливими журналістами виливав свої жалі, заповідаючи навіть народження польського Муссолінія, якщо Польща вийде в Женеві з голими руками. І треба признати, що ця тактика тимчасово принесла була Польщі, а радше самому гр. Скшинському деякі дрібні успіхи.

Довга, вічно мінлива гра між Англією і Францією не дала позитивних вислідів. Тоді як Англія нагнула своїх тихих партнерів: Швецію й Чехословаччину аж так далеко, що вони зреклися своїх виборних місць в Раді в користь Польщі, Франція не хотіла поступитися, не хотіла згодитися на обмеження своїх впливів. Еспанія і особливо Бразилія вперто стояли при своїх домаганнях побільшення кількости постійних місць і наділення їх ними. Німеччина поводилася весь час гордо і самопевно, не даючи себе стероризувати ніякими погрозами, ані вивести в поле ніякими підступами. Вона непохитно стояла на дотеперішній квоті місць в Раді з додатком їй обіцяного місця, зрештою не маючи нічого проти змін, навіть негативних на виборних становищах Ради. На її думку основна реорганізація Ради і Ліги не є підготована, і тому в постійній частині Ради не можна переводити ніяких змін; рухома частина Ради Ліги може змінятися, скільки завгодно, але без порушення істнуючого стану.

Та з цим не могла чи не хотіла погодитися Франція, яка є в стадії переговорів з рад. унією. Як довго ці переговори не закінчені чи як довго Польща є їй потрібна, так довго вона не могла зважитися на обмеження свого впливу і значіння в Союзі Народів. І Франція при допомозі Бразилії спричинила залавання піддержуваного Англією компромісу. І тут слід дошукуватися безплідности женевських торгів.

У вислідi „дух Льокарна" є — так сказатиб — на відпустці. Франція лишила собі час на можливі инші комбінації у звязку з переговорами з рад. унією, Німеччина також має вільну руку щодо зміцнення своїх звязків з Москвою, а Польща спасла себе перед неймовірною внутрішньою колотнечею, колиб Скшинський був вернувся з Женеви наглядно побіджений. А так перед всіми державами простягається шлях найріжнороднійших можливостей і найбільш головокружних комбінацій.

Ф. Ф.

Військова господарка.

Дискусія над буджетом мін. військових справ.

Соймова буджетова комісія займається тепер буджетом міністерства військових справ. Буджет реферував голова комісії посол д-р Гломбінський. Він ствердив, що дотепер цілий військовий буджет не зрівноважений, а тому апелював до уряду, щоби той ще перед третім читанням буджету на комісії поставив відповідні внесення в напрямі усунення недобору, який істнує не зважаючи на деякі редукції комісії. Гломбінський вважає недопустимою підвишку буджету взагалі, а військового зокрема.

Першим у дискусії забрав голос міністр ген. Желіговський. Та частина засідання, в якій він промовляв була таємною. В промові обвинувачував він своїх попередників за невмілу господарку, а від себе заповів, що на Раді міністрів буде домагатися підвишки військового буджету. Майже всі инші учасники дискусії заявилися проти підвишки, якої вимагає Желіговський.

Посол Кадлубовський (З. Л. Н.) навів цілий ряд характеристичних подробиць про господарку військової інтендантури. Кожна командантура корпусного округа (Д. О. К.) має тепер 20 тисяч людей. На ту скількість у самій інтендантурі служить аж 80 офіцерів, 105 підофіцерів, 254 рядових і 102 цивільних урядників (переважно жінок), разом 451 осіб. Ціла господарка інтендантур ведеться крайно розтратно.

Посол Розмарін (Жид. клюб) навязуючи до промови Желіговського стверджує, що тяжчого обвинувачення для управи військовим міністерством, як це зробив міністер, і бути не може, а дотепер ніколи не було. Згідно з заявою Желіговського виходить, що армія до війни не підготована, вона має недостачі в узброєнні, вишколі та недомагання в постачанні. З того виходить, що попередня управа міністерства не уживала належно та відповідно призначених на армію фондів. Промовець питає, що сталося з французькою позичкою в сумі 300 мілїонів франків. Військова адміністрація ні не стояла на висоті, ні не відповіла свому завданню. На основі документальних даних стверджує Розмарін, що інтендантура у Львові платить по 200 до 300 зол. більше за вагон житньої муки, як повинна платити, що у Львові є млини (роз. жидівські!), які можуть доставити ту саму муку далеко дешевше. Військо-

11·

Лист з села.

Заробіток жидівських крамарів і жидівського купецтва не обмежується сумою, добутою з крамницької консумції. Через жидівські руки переходять до селянина не лише роздрібні товари домашньої потреби, але й товари грубшого розряду. Селянин купує в жидівського торговця (безпосередньо чи посередньо) шкіру або чоботи, одяговий матеріял (щонайменше половина наших сіл перейшла на міський одяг і на крамщину), капелюхи, залізо, господарські знаряди, худобу. Словом весь імпорт на село йде через жидівські руки. Одночасно селянин продає жидівському торговцеві всі головні свої продукти: збіжа, овочі, худобу і всі побічні витвори сільського господарства, — словом весь експорт з села теж переходить через жидівські руки. Коли приняти, що річний оборот (поза сільською крамницею) пересічного дрібного селянського господарства (галицького типу) виносить лише 300 зол., а всіх господарств на українській території під Польщею маємо 1,200,000, то одержимо сконцентрований в жидівських руках оборот в сумі 360 міл. зол. Коли приняти, що чесний заробіток купця від наведеної мінімальної оборотової суми виносить під теперішню пору на рік (поминаючи щонайменше чотирократну циркуляцію того капіталу) 20 прц., то знову в жидівських руках лишиться 72 міл. селянських грошей. Разом з попередніми 54 міл. це дає суму 126 міл. у рік. Але Жид є ще головним кредитором нашого селянина, з чого теж тягне він не малі зиски. Без найменшої пересади можна дійти до висновку, що Жиди заробляють лише на нашому селі 150 міл. зол. річно. Коли до того додати ще заробітки жидівських адвокатів, лікарів, інжинірів, ремісників, млинарів і т. и., то можна суму річного жидівського заробітку заокруглити до 200 міл. зол. Або иншими словами кожна жидівська родина на українській території під Польщею (1 міл. жид. населення або 200 тисяч родин) заробляє річно на наших селянах 1000 зол. Уважаю це поверховне обчислення мінімальним, а зрештою нехай наші професійні економісти переведуть його докладніше. Одначе й ця мінімальна квота 200 міл. зол. в рік є такою великанською, що варто за неї перевести боротьбу.

Жиди здають собі справу з ваги кооперативного руху і з його розвоєвих можливостей далеко краще, як загал не то нашого селянства, але й нашої інтелігенції. Вони знають, що в основу кооперативного руху покладено принцип самовистарчальности і при теперішньому темпі розвитку він звільна, але постійно змагає до того. Одночасно Жиди здають собі справу і з того, що проти цеї катастрофальної для них небезпеки важко їм найти союзників серед Українців і тому вони — хоч як це не дивно — шукають їх в угоді з Поляками в спілці з пануючою на українських землях під Польщею польською меншістю. Економія, господарські інтереси — ось spiritus movens сучасної політики взагалі, а Жидів з окрема. І тим в першу чергу слід пояснити вибуялість угодових настроїв і розріст політично-культурного рабства серед „малопольського" і „кресового" жидівства. Репрезентант угодово-жидівського напрямку пос. Райх справді є висловом змагань і настроїв не „східно-малопольських" сіоністів, але „східно-малопольської" жидівської маси. В своїй десператській боротьбі з починами емансипаційного господарського руху серед українського селянства Жиди надіються на поміч „кресових" Поляків і польської адміністрації. Польські Жиди (з Конгресівки) в противенстві до „малопольських" є переконаними прихильниками співпраці й одного фронту з „національними меншостями", бо їх господарських інтересів не зачіпає емансипаційний кооперативний рух Українців і Білорусинів, а за те їм дошкулює польська економічна політика на безспірно польських землях. Польські Жиди змагають до союзу з иншими непольськими народами проти супремації пануючої нації, „малопольські" Жиди цупко держаться духа угоди з пануючою нацією проти опанованих народів. Поляків і Жидів на „кресах" єднають спільні інтереси. Поляки протиставляться політичній емансипації „кресових" народів, а Жиди економічній. Звязком між цими двома емансипаційними напрямками є культурна ділянка. Проти культурних змагань Українців є Поляки і Жиди. Нпр. в тзв. шкільнім плебісциті Жиди всеціло були орудям шкільної політики Грабського і Прушинського.

І як це не дивно, а український нарід, будучи на низькому ступні економічного розвитку, миряючись з жидівським торговельним монополем і — як дотепер — протиставлячись йому дуже слабко дрібними, найнижчого розряду крамничками-клітинами, фактично сам підтримує цю політику. Иншими словами: дякуючи нашому економічному недорозвою, ми самі в значній мірі є спричинниками нашого лихоліття, виновниками нашого лиха.

Одначе ясно також, що такий стан на довшу мету не повинен бути вдержаний. Навіть серед нашого пасивного громадянства і фальшиво ліберальної інтелігенції мусить вкінці зродитися дух критицизму, мусить зірватися бунт проти 200-мілїонової данини на цілям ворожі, а в найкращому випадку байдужі. В цілому світі, а особливо в економічно недорозвинених суспільностях найчастіше торговельний монополь мають в своїх руках Жиди. Але вони відплачуються за те участю в культурній праці в користь даних суспільностей. А в нас? В нас не лише нема ніякого рівноважника між нашою данниною і жидівською культурною відданністю, але — навпаки — ми поносимо тягар удержання одномілїонової жидівської маси також на шкоду нашої культури.

(Продовження буде).